

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2025.3.5>

УДК 378.147:021]:355.02

Тетяна Опришко

<https://orcid.org/0000-0002-9282-0182>

кандидат наук із соціальних комунікацій,
директор Бібліотеки,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Левка Лук'яненка, 13-б, 04212 Київ, Україна
t.opryshko@kubg.edu.ua

Оксана Бульвінська

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник Бібліотеки,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Левка Лук'яненка, 13-б, 04212 Київ, Україна
o.bulvinska@kubg.edu.ua

Анастасія Литвинова

<https://orcid.org/0000-0002-0761-2822>

молодший науковий співробітник Бібліотеки, завідувач відділу Бібліотеки,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Левка Лук'яненка, 13-б, 04212 Київ, Україна
a.lytvynova@kubg.edu.ua

«ЖИВА БІБЛІОТЕКА» ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ ОСВІТНІЙ МЕТОД В УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена презентації «Живої бібліотеки» як інтерактивного освітнього методу, а також досвіду його впровадження в освітній процес Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Наголошено, що в умовах воєнного стану етична і тактовна комунікація з військовими, нерідко травмованими досвідом бойових дій, є важливою для всього українського суспільства, зокрема для учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти. Акцентовано, що сприяти цьому може метод «Живої бібліотеки», створений для подолання розбіжностей між людьми в живому спілкуванні, для боротьби з упередженнями та стереотипами. Розкрито сутність інтерактивного методу «Жива бібліотека», в якому роль книг виконують живі люди, що розповідають власну історію. Підкреслено, що використання цього методу у вищій освіті сприяє розв'язанню низки завдань: навчальних, мотиваційних, виховних, комунікативних, розвивальних. У статті презентовано досвід Бібліотеки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, яка традиційно проводить заходи «Живої бібліотеки», запрошуючи на роль «живої книги» військовослужбовців і залучаючи учасників освітнього процесу з Факультету журналістики та інших факультетів. Студенти за результатами заходу виконують практичне завдання, готуючи медіапродукт визначеного жанру: нарис про героя, фотозвіт, відео- чи аудіозапис події, вдосконалюючи професійні навички. Наголошено, що метод «Живої бібліотеки» має великий потенціал для

підвищення якості професійної освіти і розвитку професійних компетентностей студентів, зокрема спеціальності «Журналістика».

Ключові слова: вища освіта в умовах воєнного стану, Жива бібліотека, здобувачі вищої освіти спеціальності Журналістика, інтерактивний освітній метод, професійні компетентності, сторітелінг, університетська бібліотека.

ВСТУП

В сучасних умовах воєнного стану та дистанційного навчання українські університети шукають інноваційні підходи до навчання, які сприяли б не лише здобуттю знань, а й формували громадську свідомість, толерантність та емпатію. Надзвичайно актуальним стає впровадження інтерактивних методів, що поєднують у собі навчальні та виховні завдання, стимулюють живий діалог і сприяють подоланню стереотипів.

Одним з таких методів є «Жива бібліотека» (Human Library, Living Library) – інтерактивний проєкт, в якому роль книг виконують живі люди, що розповідають власну історію. Започатковано цей проєкт у 2000 р. у Копенгагені. Данська громадська організація «Stop Volden» («Зупиніть насильство» – дан.) провела перший такий захід на молодіжному музичному фестивалі. Організатори запросили усіх бажаючих до особистих розмов з конкретними людьми, стосовно яких суспільство має упередження і стереотипи. Адже кожна людина має власну унікальну історію, зрозуміти яку можна спробувати в живому діалозі з цією «живою книгою». Для визначення форми цього проєкту його засновники використали аналогію з бібліотекою, щоб запровадити головне гасло: «Не судіть книгу за обкладинкою». І якщо з паперовою книгою не можна дискутувати, то «Жива бібліотека» дає змогу не просто почути зміст історії, а й посперечатись з її носієм, отримати емоції від живого спілкування, спробувати переосмислити власне ставлення до почутої історії та її автора (The Human Library Organisation).

Досвід «Живої бібліотеки» поширює зареєстрована міжнародна некомерційна організація «Human Library» зі штаб-квартирою в Копенгагені. Наразі ця організація працює на 6 континентах у понад 80 країнах, залучає тисячі волонтерів, прагнучи забезпечити глобальне впровадження «Живої бібліотеки» як навчальної платформи (The Human Library Organisation).

У науковому дискурсі підкреслено, що соціальний діалог в рамках «Живої бібліотеки» сприяє повазі до різних культур, обміну знаннями, розвитку емпатії, гендерній рівності, збагачує розуміння людського різноманіття, об'єднує різні соціальні та етнічні групи (Safdar et al., 2023; Гриньова, Новіков, Юр'єва, 2017). Досвід організації «Живої бібліотеки» активно використовується в соціальній роботі для сприяння більш інклюзивному суспільству та підтримки рівності (Giesler, 2021; Chan, 2024). Так, Z. I. Jobair, A. D. Plabon (2025) презентують переваги послуг «Живих бібліотек» для інклюзії учнів з вадами зору в Бангладеші, покращення їхнього соціального, емоційного та освітнього досвіду. Освітній потенціал «Живої бібліотеки» вивчали G. Y. H. Lam et al. (2023), E.-G. Rojas-Estrada, A. Flores-Hernández (2024), V. Gea-Caballero (2024), K. Pope et al. (2023), G. Perez et al. (2024), В. Гриньова, О. Новіков, К. Юр'єва (2017), Н. Шевченко (2023).

«Жива бібліотека» може стати одним з інноваційних освітніх методів в університеті в умовах воєнного стану. Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка запровадила інтерактивний проєкт «Жива бібліотека», в рамках якого студенти можуть поспілкуватися з запрошеними військовими і почути їх історію життя. Таким чином університетська бібліотека виконує освітню, виховну та комунікативну функції, сприяє формуванню свідомості громадян та професійних компетентностей майбутніх журналістів.

Мета статті – презентувати досвід впровадження інтерактивного освітнього методу «Живої бібліотеки» в освітній процес Київського столичного університету імені Бориса Грінченка в умовах воєнного стану.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

«Жива бібліотека» як освітній метод. «Живі бібліотеки» мають беззаперечний освітній потенціал, і автори систематичного бібліографічного дослідження (Lam et al., 2023) підкреслюють важливість використання «Живих бібліотек» у сфері освіти. По-перше, більшість таких заходів проводиться в освітніх закладах, включаючи університетські приміщення чи корпуси, студентські чи інформаційні центри та аудиторії, але найчастіше в університетських бібліотеках. І це не просто зручна організація фізичного простору. Університет позиціонується як місце освіти і розвитку, а отже, «Живі бібліотеки» в закладі вищої освіти можуть відігравати значну роль для розвитку міжособистісних і комунікативних навичок, критичного мислення, емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, тобто «soft skills», необхідних у XXI ст. для успішності і процвітання в мінливому глобальному суспільстві (Rojas-Estrada, Flores-Hernández, 2024). Так, «Жива бібліотека» як інтерактивний метод навчання дозволяє всім учасникам освітнього процесу співпрацювати, обмінюватися інформацією, оцінювати дії колег та власну поведінку, занурюватися в реальну атмосферу ділової співпраці, накопичувати професійний комунікативний досвід (Sysoieva, 2013; Bulvinska, Khanykina, 2019).

По-друге, G. Y. H. Lam et al. (2023) зазначають, що «Живі бібліотеки» є гнучким та інноваційним видом діяльності, який можна застосовувати як частину навчального курсу з метою покращення не лише «soft skills», а й академічних і професійних компетентностей. І хоча в бібліографічному огляді G. Y. H. Lam et al. (2023) статті, що описують включення «Живих бібліотек» до конкретної освітньої програми, становлять меншість, вже після публікації цього огляду з'явилися дослідження, що презентують вплив навчальної методики «Живої бібліотеки» на підвищення якості професійної освіти (Gea-Caballero, 2024; Pope et al., 2023; Perez et al., 2024; Шевченко, 2023).

Автори досліджень наголошують також на потенціалі «Живої бібліотеки» як інструменту створення безпечного освітнього простору в університеті, сприятливого середовища для подолання розбіжностей в академічній спільноті, формування відчуття спільноти в усьому закладі освіти (Rojas-Estrada, Flores-Hernández, 2024; Gillum, Williams, 2022).

Відмітимо також вплив «Живих бібліотек» на оновлення профілю та ролі університетської бібліотеки, яка таким чином реалізує свою місію бути інклюзивною організацією та розширює програму своєї діяльності (Gillum, Williams, 2022). Бібліотекарі стають не лише хранителями книг, а й посередниками в спілкуванні людей і кураторами живих історій, роблять ключовий внесок у побудову освітніх спільнот, збагачених численними голосами та історіями (Rojas-Estrada, Flores-Hernández, 2024; Safdar et al., 2023).

«Живі бібліотеки» мають спільні риси зі сторітелінгом як навчальним методом (Chan, 2024). Сторітелінг (з англійської story – історія, а telling – розповідати, отже, storytelling – це розповідь історій) – метод, який базується на використанні історій з певною структурою і героєм для розв'язання освітніх завдань, розвитку, мотивації, наставництва. Отже, сторітелінг – це використання історій для досягнення освітніх цілей та результатів (Хоружа, 2024, с. 119).

Як і сторітелінг, «Жива бібліотека» в освітньому процесі може виконувати такі основні функції (Братко, 2022, с. 72):

- освітню (опанування змісту певного навчального матеріалу; формування професійних компетентностей, системи знань, умінь, навичок; розвиток особистісно-професійних якостей),
- ціннісну (формування системи цінностей, емоційно-ціннісного ставлення до освітнього змісту),
- мотиваційну (стимулювання певного стилю поведінки, прояву ініціативи, саморозвитку),

- виховну (приклади з особистого професійного досвіду; досвіду відомих чи знакових особистостей),
- розвивальну (розвиток емоційного інтелекту, когнітивної сфери),
- комунікативну (забезпечення ефективного спілкування),
- наставницьку (співпраця між особами з різним життєвим досвідом).

Проте відзначимо ключову відмінність цих двох методів: сторітелінг не обов'язково передбачає розповідь про реальну життєву історію з перших вуст; в освітньому процесі можна використовувати міфи, казки, літературні твори, біографії видатних людей минулого чи опис історичних подій. «Жива бібліотека» обов'язково «справжня», тобто ділиться власним досвідом з читачем. І ця обставина накладає певні етичні обмеження на спілкування з людиною, яка погодилась стати «живою книгою». A. van den Dool (2022) формулює кілька правил:

- необхідно ставитись з повагою до людини, яка погодилась розповісти стороннім людям про свій досвід, навіть якщо ви критично налаштовані до неї;
- обидві сторони мають право поставити будь-яке запитання, але не зобов'язані на нього відповідати, отже, «книзі» треба бути готовою спокійно пояснити свою точку зору на незручні чи некоректні запитання або без агресії відмовити у відповіді; читачу – бути готовим почути відмову;
- розмова може бути завершена будь-якою стороною в будь-який час, якщо читач чи «книга» відчують дискомфорт або небезпеку;
- метафора книги втілена в такому правилі: читачі повинні повернути книгу в тому ж психічному та фізичному стані, в якому вони її отримали, і тому не мають права «пошкоджувати сторінки», тобто завдавати фізичних і психологічних травм «живій книзі». З іншого боку, людина, яка погодилась стати «книгою», має бути готовою до не завжди доброзичливих реакцій сторонніх людей, не дратуватись, відповідаючи на одні і ті ж питання, цінувати свою особистість і власні погляди, щоб блокувати нетактовні зауваження, або навіть завершити бесіду, якщо вона порушує етичні межі.

«Жива бібліотека»: досвід Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Під час російсько-української війни однією з важливих проблем є етична і тактовна комунікація з військовими, які пережили травматичний досвід бойових дій, часто зі втратою здоров'я чи з психоемоційною нестабільністю. І хоча соціологічні опитування (Образ ветеранів в українському суспільстві: грудень 2024) свідчать про однозначно позитивне ставлення суспільства до військових (94% респондентів довіряють військовим ЗСУ, які служать на передовій; 78% опитаних вважають, що суспільство сьогодні поважає ветеранів), існують випадки нерозуміння, несприйняття чи й незнання досвіду військових. Щоб ця проблема не травмувала воїнів зараз і не зростала після закінчення війни, варто вчитися безконфліктному спілкуванню з ветеранами з повагою і тактом.

Важливо також зафіксувати воєнний досвід, зібрати живі свідчення учасників бойових дій, розповсюдити і зберегти їх, щоб відтворити правдиву історію цієї війни.

Тому проєкт «Жива бібліотека» є вже традиційним заходом, який проводить Бібліотека Київського столичного університету імені Бориса Грінченка під час воєнного стану, запрошуючи на роль «живої книги» військовослужбовців. У таких бібліотеках кожен може взяти людину замість книги, щоб вона розповіла свою історію життя протягом певного часу. Тут «книга» – це реальна людина, а «читання» – спілкування віч-на-віч.

Організація таких зустрічей потребує особливої підготовки. Насамперед необхідно провести попереднє інтерв'ювання гостя, щоб зафіксувати для модератора зустрічі основну сюжетну лінію розповіді «живої книги». Найкраще, коли модератором виступає людина, яка добре знає героя зустрічі. Як правило, попереднє інтерв'ювання може займати декілька годин поспіль, коли військовослужбовець розповідає про свій життєвий досвід та бойові досягнення. По-друге, необхідно вміло поводити бесіду зустрічі, щоб не травмувати оповідача важкими спогадами. Бути на межі правдивості та водночас не шокувати публіку. Говорити відверто та уникати провокативних закликів, які розпалюють ворожнечу в суспільстві.

Виконувати виховну та освітню місію, при цьому не торкаючись політики. Перевагою також є демонстрація фото і відеоматеріалів героя оповіді, які зроблять наочність сказаному. Модерована частина зустрічі має закласти фундамент для подальшого живого спілкування між героєм зустрічі та її учасниками, надати якомога більше важливої інформації для слухачів, щоб спонукати їх до роздумів та бесіди. Кожна така зустріч є унікальним творчим процесом, який може відбуватися по-різному і не має усталеного сценарію. Головне – створити живу атмосферу, в якій розкриються всі учасники.

У рамках освітнього процесу до зустрічей залучаються студенти та викладачі Факультету журналістики Університету Грінченка та всі охочі, після заходу студенти мають виконати практичне завдання, підготувавши нарис про героя. Так, до зустрічі з ветераном російсько-української війни Олександром «Шаблею» Корнійчуком, яка відбулась 27 вересня 2023 р. до Дня захисників і захисниць України (Проект «Жива бібліотека». Бібліотека Університету Грінченка, 2023), були залучені студенти освітньої програми «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в рамках дисциплін «Журналістські студії» та «Фотожурналістика». Роботи майбутніх журналістів були опубліковані в суспільно-політичному студентському виданні «ГРІНЧЕНКОінформ» (Романюк, 2023).

11 березня 2025 р. у зустрічі з офіцером 1-ї Президентської бригади оперативного призначення імені гетьмана Петра Дорошенка «Буревій» Олексієм Лук'янцем на позивний «Лука» активну участь взяли студенти I та II курсів спеціальностей «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Журналістика» Факультету журналістики (Проект «Жива бібліотека»: зустріч з воїном Олексієм Лук'янцем, 2025). У рамках зустрічі студенти отримали практичні завдання з дисциплін «Фотожурналістика» та «Пресова журналістика».

Окрім студентів та викладачів до зустрічей також була залучена навчально-виробнича майстерня тележурналістики «А-студія», де студенти мають змогу навчатися виготовляти відеоконтент в умовах реального телебачення.

27 березня 2025 р. продовження розмови з Лукою відбулось для студентів спеціальностей «Міжнародна журналістика», «Журналістика» та «Видавнича справа та редагування» (Проект «Жива бібліотека»: друга зустріч з воїном Олексієм Лук'янцем, 2025). Зустріч продовжувалась у рамках дисциплін «Пресова журналістика» та «Практикум з редагування». Для проведення професійного звукозапису розмови до зустрічі було залучено завідувача навчальної лабораторії радіомовлення Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Матеріали було використано для публікації в суспільно-політичному студентському виданні «ГРІНЧЕНКОінформ» (Романюк, 2025).

Зустрічі з героями російсько-української війни у форматі «Живої бібліотеки» виконують в освітньому процесі важливі функції, узгоджені з Освітньо-професійною програмою спеціальності 061.00.01 Журналістика першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (2020):

- освітню («Жива бібліотека» сприяє формуванню в майбутніх журналістів умінь професійної комунікації, здатність продукувати інформаційний контент і створювати медіапродукт визначеного жанру);
- ціннісну (студенти усвідомлюють цінності громадянського демократичного суспільства, розвивають здатність зберігати та примножувати моральні, культурні цінності і досягнення суспільства);
- мотиваційну (розповіді ветеранів російсько-української війни стають для майбутніх журналістів стимулом для ініціативної, безкомпромісної, жертвовної поведінки, а також наукою людяності на війні – в найекстремальнішій ситуації в житті кожного);
- виховну (приклад воєнного досвіду молодих людей – учасників бойових дій допомагає виховати усвідомлених патріотів України, здатних реалізувати свої громадянські права і обов'язки захисту Вітчизни);
- розвивальну («Жива бібліотека» дає широкі можливості для розвитку емоційного інтелекту, емпатії, когнітивної сфери, критичного мислення);

- комунікативну (володіння соціальними навичками, забезпечення ефективного спілкування на засадах толерантності, діалогу і співробітництва для пошуку, оброблення та аналізу інформації є базовими для професійної діяльності журналіста).

Важливим завданням «Живої бібліотеки» стала також фіксація живих свідчень учасників бойових дій, індивідуальних людських історій на війні. Недарма після зустрічі з Олексієм Лук'янцем на позивний «Лука» студенти – майбутні журналісти акцентували розповіді про дивовижні постаті солдат, кожна з яких могла би стати героєм роману.

ВИСНОВКИ

«Жива бібліотека» є інтерактивним методом, в якому роль книг виконують живі люди, що розповідають власну історію. «Жива бібліотека» має беззаперечний освітній потенціал, використання цього навчального методу сприяє розв'язанню низки освітніх завдань: навчальних, мотиваційних, виховних, комунікативних, розвивальних. Проведення Бібліотекою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка зустрічей з учасниками бойових дій в рамках «Живої бібліотеки» і впровадження їх в освітній процес спеціальності «Журналістика» бакалаврського рівня вищої освіти залучає студентів до професійної комунікації з джерелом інформації, до створення медіапродукту певного жанру, а також до збереження і розповсюдження історії російсько-української війни. Зустрічі з військовими у форматі «живих книг» стали важливим кроком у напрямі інтеграції воєнного досвіду в освітній процес, це забезпечує не лише практичне навчання майбутніх журналістів, а й виховання свідомих громадян, які здатні до емпатії та толерантності. Завдяки проєкту студенти мають змогу на практиці застосовувати свої знання, створювати медіапродукти, вдосконалювати навички інтерв'ювання та написання нарисів.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ефективності використання методу «Живої бібліотеки» в освітньому процесі університету, формуванні професійної ідентичності майбутніх студентів-журналістів та розробленні методичних рекомендацій щодо застосування цього напрямку в освітньому процесі закладів освіти різних спеціальностей.

Список використаної літератури

1. Братко М. Сторітеллінг як ефективна технологія викладання курсу «Лідерство в освіті» для магістрів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. № 1. С. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.7>
2. Гриньова В. М., Новіков О. В., Юр'єва К. А. Адаптація інтерактивної методики «Жива Бібліотека» до умов освітнього процесу педагогічного вишу. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2017. № 49. С. 53–68. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/sciencemeans/article/view/705> (дата звернення: 1.09.2025).
3. Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики: колективна монографія / За заг. ред. Л. Л. Хоружої. Київ: Ліра-К, 2024. 232 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49010/2/L_Khoruzha_M_Bratko_V_Zhelanova_O_Kasianova_O_Melnichenko_I_Leontieva_O_Tadeush_M_Kozyr_ta_in_IRVPO.pdf (дата звернення: 1.09.2025).
4. Образ ветеранів в українському суспільстві: грудень 2024. *Соціологічна група «Рейтинг»*. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/the_image_of_veterans_in_ukrainian_society.html (дата звернення: 15.08.2025).
5. Освітньо-професійна програма спеціальності 061.00.01 першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Журналістика Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. 2020. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/ij/2020/OPP_Zhur.pdf (дата звернення: 1.09.2025).
6. Проєкт «Жива бібліотека». Бібліотека Університету Грінченка. 27 вересня 2023 р. URL: <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/568-proiekt-zhyva-biblioteka.html> (дата звернення: 15.08.2025).
7. Проєкт «Жива бібліотека»: зустріч з воїном Олексієм Лук'янцем. 11 березня 2025 р. URL: <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/682-proiekt-zhyva-biblioteka-zustrich-z-voinom-oleksiem-lukiantsem.html> (дата звернення: 15.08.2025).

8. Проект «Жива бібліотека»: друга зустріч з воїном Олексієм Лук'янцем. Університет Грінченка. 27 березня 2025 р. URL: <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/694-proiekt-zhyva-biblioteka-druha-zustrich-z-voinom-oleksiiem-lukiantsem.html> (дата звернення: 15.08.2025).
9. Романюк Я. «Шабля», боями гартований. ГРІНЧЕНКОінформ. Суспільно-політичне студентське видання. Жовтень 31, 2023. URL: <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/shablya-boyamy-gartovanyj/?fbclid=IwAR2608-z9rzfOJX-ASOlck6N0Hwv2JlvWknbiLpRYi0ySiWEIfEDLJ8-dvY> (дата звернення: 15.08.2025).
10. Романюк Я. «Лука» і його команда. ГРІНЧЕНКОінформ. Суспільно-політичне студентське видання. Квітень 07, 2025. URL: <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/luka-i-jogo-komanda/> (дата звернення: 15.08.2025).
11. Шевченко Н. В. «Жива бібліотека» як один із засобів навчання. *Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 травня 2023 р.)*. Київ, 2023. С. 358. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/items/8ac942e3-6cac-4459-aa18-1cca19a4f6e3> (дата звернення: 1.09.2025).
12. Bulvinska O., Khanykina N. Interactive Methods in Communicative Education. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2019. № 4. С. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.4.6873>
13. Dool A. V. D. The human library in the Netherlands: a successful exchange of life. 2022. URL: <https://raco.cat/index.php/BiD/article/view/n48-vandendool> (дата звернення: 1.09.2025).
14. Chan C. Teaching about Marginalized Groups Using a Digital Human Library: Lessons Learned. *Social Sciences*. 2024. № 13 (6). DOI: <https://doi.org/10.3390/socsci13060308>
15. Gea-Caballero V. Evaluation of the impact of “speak out” and “human libraries” educational methodologies on nursing students' attitudes toward immigration. *Public Health*. 2024. № 12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1308973>
16. Giesler M. A. Humanizing Oppression: The Value of the Human Library Experience in Social Work Education. *Journal of Social Work Education*. 2021. № 58 (2). P. 390–402. DOI: <https://doi.org/10.1080/10437797.2021.1885541>
17. Gillum S., Williams N. Bring Your Own Story: The Evolution of a Library Program to Celebrate Diverse Voices. *Medical Reference Services Quarterly*. 2022. № 41 (2). P. 138–147. DOI: <https://doi.org/10.1080/02763869.2022.2054179>
18. The Human Library Organisation. URL: <https://humanlibrary.org/about/> (дата звернення: 1.09.2025).
19. Jobair Z. I., Plabon A. D. Breaking barriers: Establishing a “Human Library” to foster inclusivity for visually impaired students in Bangladesh. *British Journal of Visual Impairment* 2025. DOI: <https://doi.org/10.1177/02646196251326541>
20. Lam G. Y. H., Wong H. T., Zhang, M. A Systematic Narrative Review of Implementation, Processes, and Outcomes of Human Library. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2023. № 20 (3). Art. 2485. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph20032485>
21. Perez G., Malhi R., Bressler K., Monaghan M., Johnston A. Challenging perceptions about rural practice using narratives: a living library approach in medical education. *Frontiers in Medicine*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1452932>
22. Pope K., Hewlin-Vita H., Chu E. M. Y. The Human Library and the development of cultural awareness and sensitivity in occupational therapy students: a mixed methods study. *Frontiers in Medicine*. 2023. № 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/fmed.2023.1215464>
23. Rojas-Estrada E.-G., Flores-Hernández A. Bibliotecas Humanas. Revisión sistemática de su concepción e implementación en el ámbito educativo. *Información, Cultura Y Sociedad*. 2024. № 51. P. 121–136. DOI: <https://doi.org/10.34096/ics.i51.14320>
24. Safdar M., Siddique N., Khan M. A. A systematic review of literature on human libraries: Objectives, benefits, and challenges. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2023. № 56 (3). P. 785–795. DOI: <https://doi.org/10.1177/09610006231155886>
25. Sysoieva S. The concepts: interactive learning for adult learners. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2013. № 3–4. P. 55–59. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/view/186785/186058> (дата звернення: 1.09.2025).

References

- Bratko, M. (2022). Storitelling yak efektyvna tehnologiya vkladannya kursu «Liderstvo v osviti» dlya magistriv [Storytelling as an Effective Technology for Teaching the Course «Leadership in Education» for Masters]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1, 68–75. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.7>
- Grinyova, V. M., Novikov, O. V., Yuryeva, K. A. (2017). Adaptaciya interaktivnoyi metodiki «Zhiva Biblioteka» do umov osvitnogo procesu pedagogichnogo vishu [Adaptation of the "Living Library" Interactive Method for the

- Pedagogical Educational Process of an Educational Establishment]. *Zasobi navchal'noj ta naukovo-doslidnoi roboti*, 49, 53–68. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/sciencemeans/article/view/705>
- Khoruzha, L. (Ed.) (2024). *Innovacijnist rozvitku vishoyi pedagogichnoyi osviti: vid teorii do praktiki: kolektivna monografiya* [Innovativeness of the development of higher pedagogical education: from theory to practice: collective monograph]. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49010/2/L_Khoruzha_M_Bratko_V_Zhelanova_O_Kasianova_O_Melnychenko_I_Leontieva_O_Tadeush_M_Kozyr_ta_in_IRVPO.pdf
- Sociological Group “Rating” (2024). *The image of veterans in Ukrainian society: December 2024*. https://ratinggroup.ua/research/ukraine/the_image_of_veterans_in_ukrainian_society.html
- Osvitno-profesijna programa specialnosti 061.00.01 pershojo (bakalavrskogo) rivnya vishoyi osviti Zhurnalistika Kiyivskogo stolichnogo universitetu imeni Borisa Grinchenka [Educational and professional program of the specialty 061.00.01 of the first (bachelor's) level of higher education Journalism of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University] (2020). https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/ij/2020/OPP_Zhur.pdf
- Proyekt «Zhiva biblioteka». Biblioteka Universitetu Grinchenka. 27 veresnya 2023 r. [The Living Library Project. Grinchenko University Library. September 27, 2023]. <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/568-proiekt-zhyva-biblioteka.html>
- Proyekt «Zhiva biblioteka»: zustrich z voyinom Oleksiyem Luk'yancem. 11 bereznya 2025 r. [The Living Library Project: Meeting with the warrior Oleksiy Lukyants. March 11, 2025]. <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/682-proiekt-zhyva-biblioteka-zustrich-z-voynom-oleksiiem-lukiantsem.html>
- Proyekt «Zhiva biblioteka»: druga zustrich z voyinom Oleksiyem Luk'yancem. Universitet Grinchenka. 27 bereznya 2025 r. [The Living Library Project: Second Meeting with the warrior Oleksiy Lukyanets. Grinchenko University. March 27, 2025]. <https://library.kubg.edu.ua/pro-biblioteku/podii-ta-novyny/694-proiekt-zhyva-biblioteka-druha-zustrich-z-voynom-oleksiiem-lukiantsem.html>
- Romaniuk, Ya. (2023, October 31). «Shablya», boyami gartovaniy [“Sabre”, battle-hardened]. *HRINCHENKOinform. Social and political student publication*. <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/shablya-boyamy-gartovanyj/?fbclid=IwAR2608-z9rzfOJX-ASOlck6N0Hwv2JlVWknbiLpRYi0ySiWEIfEDLJ8-dvY>
- Romaniuk, Ya. (2025, April 07). “Luka” i jogo komanda [“Luka” and his team]. *HRINCHENKOinform. Social and political student publication*. <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/luka-i-jogo-komanda/>
- Shevchenko, N. V. (2023). “Zhiva biblioteka” yak odin iz zasobiv navchannya [“Living Library” as a means of learning.]. *Prodovolcha ta ekolohichna bezpeka v umovah vijni ta povoyennoyi vidbudovi: vikliki dlya Ukrayini ta svitu: materiali Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferenciyi, sekciya 4: Yakist osviti ta gumanitarna nauka v umovah vijni ta globalnih viklikiv (m. Kiyiv, 25 travnya 2023 r.)* (P. 358). <https://dglb.nubip.edu.ua/items/8ac942e3-6cac-4459-aa18-1cca19a4f6e3>
- Bulvinska, O., & Khanykina, N. (2019). Interactive Methods in Communicative Education. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 4, 68–73. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.4.6873>
- Dool, A. V. D. (2022). The human library in the Netherlands: a successful exchange of life. <https://raco.cat/index.php/BiD/article/view/n48-vandendool>
- Chan, C. (2024). Teaching about Marginalized Groups Using a Digital Human Library: Lessons Learned. *Social Sciences*, 13 (6), 308. <https://doi.org/10.3390/socsci13060308>
- Gea-Caballero, V. (2024). Evaluation of the impact of “speak out” and “human libraries” educational methodologies on nursing students' attitudes toward immigration. *Public Health*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1308973>
- Giesler, M. A. (2021). Humanizing Oppression: The Value of the Human Library Experience in Social Work Education. *Journal of Social Work Education*, 58 (2), 390–402. <https://doi.org/10.1080/10437797.2021.1885541>
- Gillum, S., & Williams, N. (2022). Bring Your Own Story: The Evolution of a Library Program to Celebrate Diverse Voices. *Medical Reference Services Quarterly*, 41 (2), 138–147. <https://doi.org/10.1080/02763869.2022.2054179>
- The Human Library Organisation. <https://humanlibrary.org/about/>
- Jobair, Z. I., & Plabon, A. D. (2025). Breaking barriers: Establishing a “Human Library” to foster inclusivity for visually impaired students in Bangladesh. *British Journal of Visual Impairment*. <https://doi.org/10.1177/02646196251326541>
- Lam, G. Y. H., Wong, H. T., & Zhang, M. (2023). A Systematic Narrative Review of Implementation, Processes, and Outcomes of Human Library. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20 (3), 2485. <https://doi.org/10.3390/ijerph20032485>
- Perez, G., Malhi, R., Bressler, K., Monaghan, M., Johnston, A. (2024). Challenging perceptions about rural practice using narratives: a living library approach in medical education. *Frontiers in Medicine*, 11. <https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1452932>
- Pope, K., Hewlin-Vita, H., Chu, E. M. Y. (2023). The Human Library and the development of cultural awareness and sensitivity in occupational therapy students: a mixed methods study. *Frontiers in Medicine*, 10. <https://doi.org/10.3389/fmed.2023.1215464>

- Rojas-Estrada, E.-G., & Flores-Hernández, A. (2024). Bibliotecas Humanas. Revisión sistemática de su concepción e implementación en el ámbito educativo. *Información, Cultura Y Sociedad*, 51, 121–136. <https://doi.org/10.34096/ics.i51.14320>.
- Safdar, M., Siddique, N., & Khan, M. A. (2023). A systematic review of literature on human libraries: Objectives, benefits, and challenges. *Journal of Librarianship and Information Science*, 56 (3), 785–795. <https://doi.org/10.1177/09610006231155886>
- Sysoieva, S. (2013). The concepts: interactive learning for adult learners. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 3–4, 55–59. <http://np0.kubg.edu.ua/article/view/186785/186058>

Стаття надійшла до редакції 3.09.2025

Прийнято до друку 30.10.2025

“LIVING LIBRARY” AS AN INTERACTIVE EDUCATIONAL METHOD IN A UNIVERSITY UNDER MARTIAL LAW

Tetiana Opryshko

<https://orcid.org/0000-0002-9282-0182>

PhD in Social Communications,

Director of the Library,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

13-b Levko Lukianenko Str., 04207 Kyiv, Ukraine

t.opryshko@kubg.edu.ua

Oksana Bulvinska

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

PhD in Education, Senior Researcher,

Senior Researcher of Library,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

13-b Levko Lukianenko Str., 04207 Kyiv, Ukraine

o.bulvinska@kubg.edu.ua

Anastasia Lytvynova

<https://orcid.org/0000-0002-0761-2822>

Junior Researcher of Library,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

13-b Levko Lukianenko Str., 04207 Kyiv, Ukraine

a.lytvynova@kubg.edu.ua

The article is devoted to the presentation of the “Human Library” as an interactive educational method, as well as to the experience of its implementation in the educational process of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University. It emphasizes that under martial law, ethical and tactful communication with military personnel, often traumatized by combat experience, is crucial for Ukrainian society as a whole, particularly for participants in the educational process in higher education institutions. It is highlighted that the “Human Library” method, designed to overcome differences between people through live interaction and to combat prejudice and stereotypes, can contribute to this goal. The essence of the interactive “Human Library” method is revealed, in which the role of books is performed by living people who share their personal stories. It is stressed that the application of this method in higher education contributes to solving a range of tasks: educational, motivational, formative, communicative, and developmental. The article presents the experience of the Library of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, which traditionally organizes “Human Library” events by inviting military personnel to serve as “living books” and engaging participants of the educational process from the Faculty of Journalism and other faculties. Based on the results of these events, students complete practical assignments by preparing media products of a defined genre – such as a profile essay, a photo report, or a video/audio recording of the event – thereby improving their professional skills. The “Human Library” method has significant potential for enhancing the quality of professional education and for developing students’ professional competencies, particularly in the field of Journalism.

Keywords: higher education under martial law, Human Library, Journalism students, interactive educational method, professional competencies, storytelling, university library.